

Рябко С.В.

(наук. кер. — викладач вищ. катег. Коваленко С.В.)

студент II курсу

*Полтавського нафтового геологорозвідувального
технікуму ПолтНТУ ім. Юрія Кондратюка*

ПРАВА НАЦІЙ І НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ТА ЗАСОБИ ЇХ ЗАХИСТУ

Права націй та національних меншин належать до третього «покоління» прав людини (колективних прав). Вони є природними, оскільки формуються і кристалізуються в міру становлення інтересів тієї чи іншої спільноти. Право індивіда і право нації взаємопов'язані і взаємозалежні. Це проявляється, на думку науковця П.М. Рабіновича, в тому, що будь-яке порушення прав нації неминуче тягне за собою порушення прав людей, які до цієї нації належать; а з іншого – порушення прав людей часто може відбутися саме через її національність [5, с. 20].

Повновладдя нації реалізується через її основні права.

Основні права нації (народу) – це певні можливості кожної нації, які необхідні для її нормального існування і розвитку в конкретно історичних умовах, об'єктивно зумовлені досягнутим рівнем розвитку людства і мають бути загальними та рівними для всіх націй (народів). Їх можна розподілити на такі групи (класифікація за П.М. Рабіновичем): 1) фізичні права; 2) етнічні права; 3) культурні права; 4) економічні права; 5) політичні права.

Розуміння прав нації насамперед залежить від тлумачення поняття «нація». В юридичному відношенні, як зазначає О.Ф. Скакун, нація рівнозначна терміну «народ», у термін «нація» вкладається і значення громадянства [6, с.45]. Цю думку поділяє і П.П. Шляхтун зазначаючи, що права нації – це те саме, що й права народу [7, с.374]. Інший представник вітчизняної наукової школи В.О. Котюк вважає, що потрібно відрізнити права націй і права народу, оскільки в суспільстві і державі може існувати багато націй. Право на самовизначення належить до основоположних прав усього народу, а не окремої нації [2, с. 374]. Вважаємо, що обидві точки зору заслуговують на увагу.

Права національних меншин мають специфічний характер, оскільки по-перше, вимагають запровадження спеціальних механізмів забезпечення, а по-друге, національним меншинам мають належати, згідно з документами міжнародного співтовариства, ще й особливі, додаткові можливості.

За сучасною правовою доктриною, меншинам, які проживають (компактно чи розпорошено) на території держави, утвореної статутною (титальною) нацією, належать усі основні права нації (за винятком у ряді ви-

падків деяких різновидів права на політичне самовизначення). Крім того, цим національним меншинам надаються й деякі особливі, «додаткові» права. До них належать:

фізичні права – право на проживання в місцях традиційного історичного поселення, на уникнення депортації, примусового переселення (як це було, наприклад, під час проведення операції «Вісла» в 1947 р.);

етнічні та культурні – право на неасиміляцію;

економічні – право на одержання пропорційної частки централізованих державних фондів, що виділяються на відповідні цілі;

політичні – права на участь у прийнятті державних рішень, які зачіпають інтереси даної меншини, на представництво у законодавчих та інших колегіальних органах держави, на недискримінацію – як у формальному відношенні, так і з точки зору заходів, спрямованих на вирівнювання фактичних можливостей, умов життя, на захист з боку держави від будь-яких проявів ворожнечі, погроз, приниження й обмеження [5, с. 25].

У багатьох полінаціональних державах для досягнення стабілізації та цілісності країн, особливо у випадках компактного проживання нетитульних або недомінуючих у країні етнічних груп та автохтонних корінних національних меншин, як правило, заради гармонізації міжетнічних відносин та зміцнення державності, проводиться поміркована плюралістична етнонаціональна та мовна політика. Представники меншин залучаються до керівництва державою як на виконавчому, так і на законодавчому рівнях (особливо в сферах, які безпосередньо торкаються національно-культурного життя етнічних груп) [4, с. 144]. У нашій державі, згідно статті 9 Закону України «Про національні меншини в Україні», громадяни України, які належать до національних меншин, мають право відповідно обиратися або призначатися на рівних засадах на будь-які посади до органів законодавчої, виконавчої, судової влади, місцевого самоврядування, в армії, на підприємствах, в установах і організаціях[1].

Для забезпечення здійснення та захисту прав націй та національних меншин передбачені міжнародно-правові засоби, що включають в себе міжнародні акти та інституції, серед яких можна виділити універсальні та регіональні.

Крім міжнародних засобів захисту прав національних меншин застосовуються і національні. Національна політика України спрямована на розробку та реалізацію ефективних способів і методів вирішення міжнаціональних конфліктів, їх прогнозування та запобігання.

Правовий статус національних меншин в нашій державі визначений Конституцією України, Законом України «Про національні меншини в Україні», міжнародними договорами України та іншими нормативно-правовими актами. Захист прав національних меншин здійснюється багаточисельними державними інституціями і зокрема Державним комітетом України у справах національностей та релігійучасть, основними завдан-

нями якого є: участь у формуванні та забезпечення реалізації державної політики у сфері міжнаціональних відносин, забезпечення захисту прав національних меншин України, депортованих за національною ознакою осіб, які повернулися в Україну; координація роботи з підготовки і здійснення органами виконавчої влади заходів щодо забезпечення захисту прав національних меншин, депортованих за національною ознакою осіб, які повернулися в Україну; сприяння задоволенню національно-культурних, освітніх потреб, розвитку етнічної самобутності корінних народів та національних меншин України й ін. [3].

Вважаємо, що розбудова нашої національної держави і надалі повинна здійснюватись з дотриманням норми міжнародного і національного законодавства, з урахуванням інтересів громадян України всіх національностей.

Література:

1. Закон України «Про національні меншини в Україні» від 25 червня 1992 року (Із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
2. Котюк В.О. Загальна теорія держави і права: Навч. посібник / В.О.Котюк. – К.: Атіка, 2005. – 592 с.
3. Положення про Державний комітет України у справах національностей та релігій, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2007 р. N 201 (Із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
4. Попеску І. На шляху до цивілізованого полінаціонального суспільства / І. Попеску // Віче. – 2000. – № 5. – С.142 – 156.
5. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави: Навч. посіб / П.М. Рабінович. – Одеса: Юрид. літ-ра, 2002. – 176 с.
6. Скаун О.Ф. Теорія держави і права: підр. / О.Ф. Скаун. . – К.: Ескада, 2006. – 776 с.
7. Шляхтун П.П. Конституційне право: словник термінів / П.П. Шляхтун. – К.: Либідь, 2005. – 568 с.

Ковальова М.І.

(наук. кер. – ст. викл. Штепа О.О.)

*студентка V курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету ім. В.Г.Короленка*

ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВИЙ ДОГОВІР ЯК ГАРАНТІЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ СУБ'ЄКТОМ ГОСПОДА- РЮВАННЯ

Відповідно до частини 1 статті 179 Господарського кодексу України, майново-господарські зобов'язання, які виникають між суб'єктами господарювання і не господарюючими суб'єктами – юридичними особами на